

PLEIDOOI VOOR MODERNE VRIJHEID: VERANTWOORDELIJK INDIVIDUALISME IN EEN INCLUSIEVE MAATSCHAPPIJ

Inhoud

Inleiding	2
De Essentie van Vrijheid: Tolerantie voor Diverse Gedachten, maar Onvoorwaardelijk Respect voor de Rechtsstaat.....	4
Vrijheid van Meningsuiting en Persvrijheid.....	4
Sociale Vrijheid	5
Economische Vrijheid.....	6
De Rol van de Overheid in de Moderne Vrijheid	7
Multilateralisme als Hoeksteen van Vrijheid en Rechtvaardigheid.....	8
Reproductieve Vrijheid.....	8
Ecologische Duurzaamheid	9
Technologische Innovatie.....	9
Rechtvaardigheid, Sociaal Vertrouwen en Democratische Structuren.....	10
Migratie en Moderne Vrijheid	12
De ontwikkeling van de kritische geest en de plicht tot ongehoorzaamheid: voorwaarden voor authentieke vrijheid	13
Conclusie	14

Aan Caroline Pauwels, die haar hele leven eraan heeft gewijd.

Aan Paus Franciscus die er niks van begrepen heeft.

Inleiding

In de huidige politiek hebben de begrippen "Links" en "Rechts" veel van hun oorspronkelijke betekenis verloren en zijn vaak te simplistisch om de complexiteit van de hedendaagse politieke vraagstukken te vatten. Zowel aan de linker- als aan de rechterkant van het politieke spectrum komen tegenstrijdige opvattingen en beleidsvoorstellen voor, die niet altijd in overeenstemming zijn met deze voorbijgestreefde indelingen.

Zo kan economische protectionisme, historisch gezien een rechts fenomeen, net zo goed door linkse partijen worden omarmd. Evenzo kunnen beide zijden beleid promoten dat individuele vrijheden beperkt, wat de grens tussen links en rechts verder vervaagt.

Echter, sociale rechtvaardigheid en inclusiviteit kunnen alleen worden gerealiseerd wanneer ze gefundeerd zijn op een sterke en gezonde economie. Een bloeiende economie zorgt voor de middelen en mogelijkheden om sociale vangnetten, gezondheidszorg en onderwijs te ondersteunen. Zoals Polak ooit treffend opmerkte: 'Men kan geen sociaal paradijs creëren op een economisch kerkhof.' Economisch beleid moet daarom gericht zijn op het stimuleren van groei, innovatie en werkgelegenheid, zodat iedereen kan profiteren van de welvaart. Dit betekent dat ondernemers de ruimte moeten krijgen om te ondernemen, dat belastingen niet verstikkend mogen werken en dat de overheid zich richt op het wegnemen van onnodige obstakels voor economische activiteit. Een liberale wetgeving moet bijsturend zijn en niet dirigistisch, waarbij de overheid enkel ingrijpt waar nodig en vrijheid biedt waar mogelijk, om zo innovatie en creativiteit te bevorderen.

In plaats van vast te houden aan deze verouderde indelingen, is het zinvoller om te focussen op kernwaarden zoals vrijheid, rechtvaardigheid, en mensenrechten. Deze overstijgen het links-rechts denken en bieden een kader waarin we op een pragmatische manier kunnen omgaan met de uitdagingen van vandaag, zoals globalisering, sociale ongelijkheid, en klimaatverandering. Politieke discussies zouden zich meer moeten richten op de praktische oplossingen voor deze problemen, in plaats van op ideologische verschillen die vaak weinig toevoegen aan de werkelijke vraagstukken.

In 2024 draait moderne vrijheid om het vinden van een subtiele balans tussen individuele rechten en sociale verantwoordelijkheid. Vrijheid betekent dat mensen de mogelijkheid hebben om hun levensstijl, waarden en keuzes te bepalen zonder onnodige inmenging van de overheid. Dit omvat bijvoorbeeld de vrijheid om te kiezen hoe men zich wil positioneren in een steeds meer digitale wereld. Maar vrijheid is nooit absoluut. Ze kan niet onbegrensd zijn, omdat ongebreidelde vrijheid vaak ten koste gaat van de rechten en vrijheden van anderen. Zonder beperkingen kan vrijheid resulteren in ongelijkheid, uitbuiting of schade aan de meest kwetsbaren in de samenleving.

Daarom moet vrijheid altijd gepaard gaan met verantwoordelijkheid. Het is niet alleen een recht, maar ook een plicht om zorg te dragen voor anderen in de gemeenschap. Dit principe van "verantwoordelijk individualisme" onderstreept dat mensen, terwijl ze hun eigen leven vormgeven, ook de verantwoordelijkheid dragen om bij te dragen aan de samenleving. Dit betekent het ondersteunen van kwetsbare groepen, zoals ouderen, zieken en mensen met een handicap, evenals het nemen van maatregelen om onze ecologische voetafdruk te verkleinen en sociale ongelijkheid aan te pakken.

Het liberalisme biedt de ideale omgeving waarin persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid elkaar versterken. Terwijl alternatieve politieke ideologieën vaak proberen een verplichte ideologische droom op te leggen, creëert het liberalisme juist ruimte voor persoonlijke ambities en diverse visies. Vrijheid betekent niet enkel het najagen van individuele doelen, maar ook het nemen van verantwoordelijkheid voor de omgeving waarin we leven. Dit veronderstelt dat we zowel onze persoonlijke vrijheden koesteren als actief bijdragen aan de sociale cohesie en het respecteren van de rechten van anderen. Een samenleving kan enkel floreren wanneer vrijheid gepaard gaat met verantwoordelijkheid, en dit vormt de kern van het modern liberaal denken.

Een liberale samenleving is niet alleen gericht op individuele vrijheid, maar op het creëren van een evenwicht waarin persoonlijke autonomie samengaat met een zorg voor de gemeenschap. Sociale rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid staan hierbij centraal. Een samenleving kan alleen bloeien wanneer haar leden zowel vrij zijn om hun eigen keuzes te maken als verantwoordelijkheid nemen voor hun rol in het geheel.

Zo ontstaat een maatschappij die niet alleen vrij is, maar ook solidair, waar persoonlijke groei hand in hand gaat met een engagement voor het gemeenschappelijk welzijn. Vrijheid en verantwoordelijkheid vormen de pijlers waarop deze samenleving rust: zonder het ene kan het andere niet volledig tot zijn recht komen.

Het liberalisme richt zich op iedereen, met speciale aandacht voor degenen met levensstijlen die afwijken van de mainstream en daardoor risico lopen lastiggevallen te worden door religieuze of extremistische burgers. Het liberalisme verdedigt vrijheid en verantwoordelijkheid, en benadrukt dat, hoewel mensen niet gelijk zijn in hun talenten, achtergrond of omstandigheden, ze wel gelijkwaardig zijn. Dit betekent dat het liberalisme niet streeft naar het elimineren van verschillen, maar juist naar het erkennen en benutten ervan.

Het liberalisme beschermt degenen die kwetsbaar zijn voor intolerantie en discriminatie: creatieve ondernemers, mensen met diverse affectie- en seksualiteitsbelevingen, voorvechters van fundamentele rechten en democratie, en zij die elke religie respecteren, zolang deze de overheid en de rechtsstaat niet beïnvloedt. Door de gelijkwaardigheid van alle mensen te erkennen, ziet het liberalisme de diversiteit van individuen als een bron van kracht en samenwerking. Verschillen worden niet gezien als obstakels, maar als kansen om bruggen te bouwen tussen mensen, gebaseerd op wederzijds respect en gelijkwaardigheid.

Op deze manier combineert het liberalisme vrijheid met verantwoordelijkheid, waarbij individuen niet alleen de vrijheid hebben om hun eigen leven vorm te geven, maar ook de plicht dragen om bij te dragen aan een inclusieve, rechtvaardige samenleving die de diversiteit van iedereen respecteert.

Dit pleidooi onderzoekt hoe verantwoordelijk individualisme kan bijdragen aan een inclusieve en rechtvaardige samenleving, waarbij zowel persoonlijke als collectieve belangen worden gewaarborgd. Het wordt tijd dat de Belgische overheden terug naar de basis gaan en betere regels invoeren waar het ertoe doet, terwijl ze overregulering loslaten waar het geen impact heeft. De focus moet liggen op cruciale aspecten zoals onderwijs, gezondheidszorg, veiligheid en infrastructuur, waar strikte en duidelijke regelgeving essentieel is voor het welzijn en de vooruitgang van de samenleving. Tegelijkertijd moet overregulering in minder kritieke gebieden worden verminderd, wat bureaucratie en administratieve lasten vermindert. Dit zou de efficiëntie van de overheid verbeteren en de vrijheid en creativiteit van burgers en bedrijven stimuleren, wat bijdraagt aan een dynamische en innovatieve samenleving. Een terugkeer naar

kernprioriteiten zorgt voor een transparanter, responsiever en effectiever bestuur dat beter in staat is om de behoeften van zijn burgers te vervullen.

De Essentie van Vrijheid: Tolerantie voor Diverse Gedachten, maar Onvoorwaardelijk Respect voor de Rechtsstaat

Vrijheid omvat niet alleen het recht om te denken en te handelen zoals men wil, maar ook de bereidheid om andere gedachten, meningen en levensstijlen te tolereren, zelfs als ze afwijken van de eigen overtuigingen. Dit vermogen om verschillende perspectieven te respecteren en te accepteren is essentieel voor een gezonde, democratische samenleving. Door open te staan voor diverse ideeën bevorderen we een klimaat van wederzijds begrip, dialoog en verrijking. Tolerantie zorgt ervoor dat individuen zich vrij voelen om hun mening te uiten en hun levenswijze te organiseren zonder angst voor onderdrukking of discriminatie. Dit draagt bij aan een rijkere en dynamischere maatschappij.

Een voorbeeld van tolerantie en respect voor de rechtsstaat is het homohuwelijk. In landen waar dit is toegestaan, wordt de vrijheid van seksuele geaardheid erkend en gerespecteerd, terwijl tegelijkertijd de rechtsstaat wordt gehandhaafd die de gelijke rechten van burgers beschermt.

Voorbeelden van maatregelen die afgeschaft zouden kunnen worden, omvatten onder andere de verouderde zondagswetten en winkelopeningstijden, die beperkend zijn voor zowel ondernemers als consumenten. Daarnaast kan de regelgeving rond woningbouw en renovatie versoepeld worden, omdat strenge bouwvoorschriften en vergunningseisen innovatie en diversiteit in woonvormen beperken.

Vrijheid van Meningsuiting en Persvrijheid

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid zijn fundamenteel. Politieke vrijheid geeft mensen het recht om deel te nemen aan het politieke proces, inclusief stemrecht, vrijheid van meningsuiting, protestrecht en de mogelijkheid om politieke partijen te vormen en te ondersteunen. Dit houdt in dat mensen hun mening kunnen uiten zonder angst voor repercussies, censuur of vervolging, en dat de media vrij zijn om te rapporteren zonder overheidsinmenging.

Een concreet voorbeeld is de bescherming van klokkenluiders. Personen zoals Edward Snowden hebben belangrijke informatie aan het licht gebracht over overheidspraktijken, ondanks persoonlijke risico's. Dit illustreert de noodzaak van bescherming van vrijheid van meningsuiting om corruptie en misbruik van macht aan te pakken.

Elke burger moet toegang hebben tot basisinformatie om een kritische opinie te vormen. Daarom is persvrijheid belangrijk in Europa. Hoewel subsidies aan de pers bedoeld zijn om een vrije pers te behouden, kunnen ze leiden tot afhankelijkheid van overheidsgeld, wat de onafhankelijkheid van media kan schaden. Publieke steun voor subsidies komt vaak omdat ze bijdragen aan diverse en onafhankelijke media. Echter, het verminderen van subsidies kan noodzakelijk zijn om financiële verantwoordelijkheid en politieke onpartijdigheid te waarborgen. Veel landen gebruiken verschillende mechanismen zoals belastingvoordelen om media te ondersteunen zonder directe subsidies, wat pluralisme bevordert, minderheidstalen beschermt en lokale media versterkt. In België bijvoorbeeld, weerspiegelt een divers medialandschap de verschillende taalgemeenschappen. In Spanje worden media in regionale talen zoals Catalaans, Baskisch en Galicisch ondersteund. Frankrijk gebruikt subsidies om regionale

kranten te laten overleven. In het Verenigd Koninkrijk zijn lokale media afhankelijk van deze steun, terwijl Duitsland traditionele kranten helpt bij hun digitale transformatie. Zwitserland ondersteunt kleinere en regionale publicaties via gereduceerde verzendkosten.

Hoewel deze subsidies culturele en linguïstische diversiteit bevorderen, kunnen zij ook marktverstoring veroorzaken. Een voorbeeld van een succesvol programma dat zonder overheidsinterventie werkt, is het "Fiber to Housing"-programma in San Francisco, dat gratis hoogwaardig internet biedt aan gezinnen met een laag inkomen. Dit initiatief toont aan dat samenwerking met de private sector ook toegang kan bieden tot essentiële informatie, onderwijs en diensten. Kortom, het waarborgen van toegang tot basisinformatie voor alle burgers is cruciaal, maar dit kan beter bereikt worden door minder afhankelijkheid van overheidssubsidies en meer vertrouwen in marktmechanismen en private initiatieven.

Sociale Vrijheid

Sociale vrijheid omvat het recht op privacy, wat in de digitale maatschappij inhoudt dat persoonlijke gegevens en communicatie beschermd worden tegen ongeoorloofde toegang en gebruik. Dit betekent ook dat individuen controle hebben over hun digitale identiteit en de informatie die zij delen. Daarnaast omvat het de vrijheid om seksuele geaardheid te uiten en relaties aan te gaan met wie ze willen, zonder angst voor discriminatie of vervolging, zowel online als offline.

Het recht op privacy werd voor het eerst uitgebreid besproken door Louis Brandeis in 1890, in een invloedrijk artikel dat hij samen met Samuel Warren publiceerde in de Harvard Law Review. Brandeis en Warren omschreven privacy als "het recht om met rust gelaten te worden". Dit idee ontstond in een tijdperk waarin technologische vooruitgang, zoals de opkomst van fotografie en de verspreiding van kranten, nieuwe bedreigingen voor persoonlijke privacy met zich meebrachten. Ze betoogden dat het individu recht had op bescherming tegen ongewenste inmenging en publiciteit, en dat de wet moest evolueren om deze nieuwe vormen van inbreuk aan te pakken.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van de Europese Unie, die in 2018 van kracht werd, is een voorbeeld van aangepaste wetgeving om de privacy rechten van individuen in het digitale tijdperk te beschermen. De AVG stelt strenge regels voor bedrijven en organisaties over hoe zij persoonlijke gegevens moeten verwerken en beveiligen, en geeft burgers meer controle over hun eigen gegevens.

Het recht op privacy, zoals voor het eerst gearticuleerd door Brandeis, blijft een fundamenteel principe in onze steeds meer gedigitaliseerde wereld. Het onderstreept het belang van het beschermen van individuen tegen ongewenste inmenging en het handhaven van persoonlijke vrijheid en autonomie, vooral nu onze persoonlijke informatie toegankelijker en kwetsbaarder is dan ooit.

Technologie biedt de mogelijkheid om diversiteit en inclusie te bevorderen door mensen met verschillende achtergronden en perspectieven samen te brengen. Echter, zonder bijsturende regulering kan technologie juist bijdragen aan verdere uitsluiting door vooroordelen en discriminatie te versterken. Het is daarom essentieel dat digitale platforms actief bijdragen aan een inclusieve online omgeving waarin elke stem gehoord kan worden, vrij van discriminatie, haat en polarisatie. Dit draagt bij aan een samenleving waarin sociale vrijheid voor iedereen geldt, ongeacht achtergrond of identiteit.

Vrijwilligersorganisaties en gemeenschappen zijn cruciaal in het ondersteunen van de sociale vrijheid van individuen. Zij vormen niet alleen bakens van hoop, maar belichamen ook het liberale principe van verantwoordelijk individualisme. Door het versterken van gemeenschappen en het stimuleren van vrijwillig initiatief, bieden zij een praktische uitdrukking van vrijheid en verantwoordelijkheid, waarbij individuen vrij zijn om hun capaciteiten in te zetten op een manier die het algemeen welzijn bevordert. Deze organisaties functioneren vaak efficiënter dan bureaucratische instanties omdat ze dicht bij de mensen staan, en dragen bij aan sociale cohesie en vertrouwen, vooral in tijden van polarisatie en onzekerheid. Zij zijn het levende bewijs dat vrijheid en verantwoordelijkheid hand in hand kunnen gaan om een inclusieve, veerkrachtige samenleving te bevorderen.

Economische Vrijheid

Economische vrijheid houdt in dat mensen het recht hebben om te werken in een beroep naar keuze, hun eigen bedrijf te starten en toegang te hebben tot eerlijke arbeidsvoorwaarden en economische kansen, zowel offline als online. Dit omvat ook de mogelijkheid om deel te nemen aan de digitale economie, zoals e-commerce en remote werken.

Een concreet voorbeeld hiervan is de gig-economie, waar platforms zoals Uber en Airbnb mensen de mogelijkheid bieden om zelfstandig economische activiteiten te ontplooiën. Dit model bevordert economische vrijheid en biedt nieuwe kansen door flexibiliteit en extra inkomsten te bieden. Echter, het roept ook belangrijke vragen op over arbeidsrechten en sociale bescherming.

Gig-werkers worden vaak als onafhankelijke contractanten beschouwd, waardoor ze geen toegang hebben tot traditionele arbeidsvoordelen zoals ziekteverlof, betaalde vakanties en pensioenen. Dit kan leiden tot onzekerheid en instabiliteit. Bovendien zijn er zorgen over de werkomstandigheden, lage lonen en het gebrek aan werkzekerheid binnen de gig-economie.

Deze ontwikkelingen hebben geleid tot een wereldwijd debat over de noodzaak van nieuwe wetgeving om de rechten van gig-werkers te beschermen. Er is ook bezorgdheid over de bredere impact op de arbeidsmarkt, zoals de erosie van traditionele banen en de opkomst van een gefragmenteerde en onzekere arbeidsmarkt. De flexibele werkregelingen van de gig-economie stellen traditionele socialezekerheidsstelsels voor nieuwe uitdagingen, en er is een groeiende discussie over hoe deze systemen kunnen worden aangepast om beter aan te sluiten bij de moderne arbeidsmarkt en de behoeften van gig-werkers.

De Belgische overheden zouden de economische vrijheid kunnen bevorderen door een flexibele sociale zekerheidsbijdrage voor gig-werkers in te voeren, waardoor deze zelfstandigen op inkomen gebaseerde bijdragen kunnen betalen. Dit zou hen toegang geven tot arbeidsvoordelen zoals ziekteverlof, betaalde vakanties en pensioenen, zonder hen in het traditionele arbeidsmodel te dwingen. Hierdoor wordt de onzekerheid verminderd terwijl de economische vrijheid behouden blijft. Daarnaast zou het aanpassen van de arbeidswetgeving om flexibele werkmodellen te ondersteunen nuttig zijn. Dit houdt in dat er een nieuwe juridische categorie voor gig-werkers wordt gecreëerd, die hen beschermt tegen uitbuiting en slechte werkomstandigheden, maar hen tegelijkertijd de flexibiliteit biedt om als zelfstandigen te opereren. Door richtlijnen voor eerlijke lonen en redelijke werkuren op te nemen, kan een betere balans tussen flexibiliteit en sociale bescherming worden bereikt.

De Rol van de Overheid in de Moderne Vrijheid

In de context van moderne vrijheid speelt de overheid een veelzijdige en cruciale rol. De overheid moet zowel actief stimulerend, bijsturend als faciliterend optreden, afhankelijk van de situatie en het maatschappelijke domein. Op gebieden zoals onderwijs, milieu, migratie en cultuur moet de overheid een actieve en stimulerende rol spelen. Dit betekent investeren in onderwijs om gelijke kansen te creëren, het bevorderen van een gezonde leefomgeving, het beheren van migratiestromen op een humane en efficiënte manier, en het ondersteunen van culturele initiatieven die bijdragen aan de sociale cohesie van een gemeenschap.

Een concreet voorbeeld is het Nederlandse beleid voor fietsveiligheid.

De Nederlandse overheid heeft aanzienlijk geïnvesteerd in fietsinfrastructuur, zoals fietspaden, fietsbruggen en veilige fietsstallingen, om het gebruik van fietsen te stimuleren en de veiligheid van fietsers te waarborgen. Deze investeringen hebben geleid tot een uitgebreid netwerk van fietsvriendelijke wegen die door het hele land reiken.

Daarnaast zijn er verschillende initiatieven en campagnes opgezet om fietsgebruik te promoten. Voorbeelden hiervan zijn fietseducatieprogramma's op scholen, subsidies voor de aanschaf van fietsen en e-bikes, en bewustwordingscampagnes over verkeersveiligheid voor zowel fietsers als automobilisten.

Dit beleid draagt bij aan een gezondere en milieuvriendelijkere samenleving op meerdere manieren. Ten eerste bevordert het de fysieke gezondheid van de bevolking door mensen aan te moedigen meer te bewegen. Fietsen is een toegankelijke vorm van lichaamsbeweging die bijdraagt aan de preventie van gezondheidsproblemen zoals obesitas, hartziekten en diabetes.

Ten tweede draagt het stimuleren van fietsgebruik bij aan de vermindering van luchtvervuiling en CO₂-uitstoot, wat essentieel is in de strijd tegen klimaatverandering. Door mensen te motiveren om de fiets te verkiezen boven de auto, wordt de verkeersdruk verminderd en wordt de stedelijke luchtkwaliteit verbeterd. Dit leidt ook tot een veiliger verkeersklimaat voor alle weggebruikers.

Belgische overheden zouden beleidsmaatregelen rond stadsvernieuwing en renovaties kunnen heroverwegen. De huidige complexe regels en langdurige goedkeuringsprocessen voor renovaties vertragen het opknappen van oude gebouwen en kleine renovaties. Door deze regels te vereenvoudigen en bureaucratie te verminderen, kunnen stadsbewoners en investeerders sneller verouderde buurten verbeteren en duurzame stadsontwikkeling bevorderen. Dit zou de heropleving van verouderde gebieden versnellen en bijdragen aan een aantrekkelijker en leefbaarder stedelijk milieu.

Daarnaast zou de overheid het beleid rond de strikte reglementering van kleine bedrijfsactiviteiten kunnen herzien. Eenvoudigere en flexibelere regelgeving voor startups en kleine bedrijven kan innovatie stimuleren en ondernemerschap bevorderen. Het verminderen van administratieve lasten en vergunningseisen voor kleine ondernemingen zou hen sneller laten groeien en bijdragen aan de economie. Door deze beleidswijzigingen te implementeren, kan de overheid haar rol als facilitator versterken en ruimte bieden voor creativiteit en ondernemerschap.

Multilateralisme als Hoeksteen van Vrijheid en Rechtvaardigheid

Multilateralisme, zowel economisch als politiek, is een essentieel fundament van de Belgische en Europese visie op liberalisme en democratie, vooral wanneer het gaat om de bescherming van de mensenrechten. Voor Europa staan dialoog en internationale samenwerking centraal in het streven naar vrede, sociale rechtvaardigheid en economische gelijkheid. Via organisaties zoals de Verenigde Naties, de Europese Unie en de Wereldhandelsorganisatie zetten België en haar Europese partners zich in voor een op regels gebaseerd mondiaal systeem, dat individuele rechten beschermt en eerlijke toegang tot middelen garandeert. Dit multilaterale kader is van cruciaal belang om de willekeur van grootmachten tegen te gaan en te zorgen dat de belangen van de meest kwetsbaren niet over het hoofd worden gezien. Door deze allianties te versterken en onafhankelijke internationale instellingen te ondersteunen, kunnen België en Europa hun democratische waarden blijven uitdragen en weerstand bieden tegen autoritaire tendensen die de wereldorde en de fundamentele rechten bedreigen.

Reproductieve Vrijheid

Een kernaspect van moderne vrijheid is de reproductieve vrijheid. Dit betekent dat elk individu de controle moet hebben over zijn of haar eigen lichaam en toekomst van leven tot dood. Reproductieve rechten zijn fundamenteel voor de autonomie van het individu en moeten beschermd worden tegen inmenging van de staat of andere autoritaire entiteiten. Deze rechten omvatten toegang tot veilige en betaalbare gezondheidszorg, inclusief reproductieve gezondheidsdiensten zoals anticonceptie en abortus.

Een concreet voorbeeld is de toegang tot abortusdiensten in veel Europese landen, waar vrouwen het recht hebben om over hun eigen lichaam te beslissen zonder inmenging van de staat, mits binnen wettelijk vastgestelde termijnen.

Op 4 maart 2024 stemden Franse wetgevers om het recht op abortus in de grondwet vast te leggen, een reactie op de toenemende zorgen over de bescherming van vrouwenrechten wereldwijd. Dit werd ingevoerd in Artikel 34 van de Franse grondwet, waarmee Frankrijk een van de weinige landen is die dit recht constitutioneel verankert. Deze stap werd mede geïnspireerd door de intrekking van Roe v. Wade in de Verenigde Staten in 2022, een historische uitspraak van het Hooggerechtshof uit 1973 die het recht op abortus landelijk erkende. De intrekking leidde tot een hernieuwd debat en veranderende wetten rondom abortusrechten in de VS, wat wereldwijd invloed had op discussies over reproductieve rechten.

In België kan de overheid de regelgeving rondom de terugbetaling van anticonceptiemiddelen herzien, zodat deze middelen volledig worden vergoed en voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht hun financiële situatie. Het afschaffen van strikte regels en het bevorderen van een inclusieve benadering van reproductieve gezondheidszorg zou de kernwaarden van vrijheid ondersteunen en de persoonlijke autonomie van alle burgers versterken.

Verder zou de noodzaak van verplichte counseling voor een abortus heroverwogen moeten worden. Verplichte counseling kan leiden tot onnodige vertragingen en extra stress. Het afschaffen van deze verplichte stap kan de toegang tot abortus vergemakkelijken, waardoor vrouwen sneller en efficiënter beslissingen kunnen nemen over hun reproductieve gezondheid. Door directe toegang tot veilige en betaalbare abortusdiensten zonder extra barrières te waarborgen, kan de overheid beter voldoen aan de principes van reproductieve vrijheid en

individuele autonomie. Het verminderen van administratieve lasten draagt bij aan een meer respectvolle en ondersteunende benadering van reproductieve rechten.

Ecologische Duurzaamheid

Een essentieel onderdeel van moderne vrijheid is ecologische duurzaamheid. Het liberalisme van de 21e eeuw moet zich inzetten voor een toekomst waarin niemand wordt achtergelaten en dat kan alleen door ecologische verantwoordelijkheid te omarmen. Dit omvat het aanpakken van klimaatverandering, het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen en het beschermen van onze natuurlijke hulpbronnen. Economische groei moet hand in hand gaan met duurzaamheid en het is de verantwoordelijkheid van zowel individuen als overheden om hieraan bij te dragen.

Een voorbeeld hiervan is de Duitse Energiewende, een beleid gericht op de overgang naar een duurzame energievoorziening. Door te investeren in hernieuwbare energiebronnen zoals wind- en zonne-energie, heeft Duitsland niet alleen zijn CO₂-uitstoot verminderd, maar ook nieuwe economische kansen gecreëerd. De hernieuwbare energiesector heeft duizenden banen opgeleverd en heeft geleid tot technologische innovaties en exportkansen. Dit voorbeeld toont aan dat ecologische duurzaamheid en economische groei elkaar kunnen versterken en dat een toekomstgericht beleid gunstig kan zijn voor zowel het milieu als de economie.

In het kader van ecologische duurzaamheid en de opkomst van hernieuwbare energiebronnen, zou België verouderde regels kunnen heroverwegen, zoals de strikte subsidies en belastingvoordelen voor de aankoop van elektrische voertuigen, zonder voldoende rekening te houden met de praktische aspecten van de overgang. Door deze subsidieprogramma's af te schaffen, kunnen middelen efficiënter worden herbestemd naar strategische initiatieven zoals de uitbreiding van laadinfrastructuur en de bevordering van innovatieve technologieën die zowel elektrische als thermische voertuigen ondersteunen.

Daarnaast zouden de overheden kunnen afzien van de strikte voorschriften omtrent de verkoop en het gebruik van thermische voertuigen, mits ze strikte milieunormen en duurzame technologieën blijven bevorderen. Dit zou een evenwichtige benadering van ecologische verantwoordelijkheid mogelijk maken, waarbij de focus ligt op realistische en toekomstgerichte oplossingen die zowel de economische als ecologische belangen dienen.

Technologische Innovatie

In het licht van snelle technologische vooruitgang, zoals kunstmatige intelligentie, moet de moderne vrijheid ook innovatie omarmen. Dit betekent het creëren van een gunstig klimaat voor vernieuwing terwijl ethische overwegingen niet uit het oog worden verloren. Overheden en industrieën moeten samenwerken om een balans te vinden tussen regulering en vrijheid, zodat technologische ontwikkelingen ten goede komen aan de gehele samenleving zonder individuele rechten te schaden.

Een praktisch voorbeeld van beleid dat heroverwogen moet worden, is het huidige systeem van vergunningen en goedkeuringen voor innovatieve technologieën zoals drones en autonome voertuigen. De bestaande regels zijn vaak te complex en tijdrovend, wat innovatie vertraagt. Door het vereenvoudigen van deze vergunningstrajecten en het creëren van proefprojecten met tijdelijke, flexibele regelgeving, kunnen bedrijven sneller nieuwe technologieën ontwikkelen en testen, terwijl de overheid nog steeds de noodzakelijke veiligheids- en ethische controles behoudt.

Een ander voorbeeld is het herzien van strikte regels omtrent de implementatie van blockchain-technologie en cryptocurrency. De huidige regelgeving kan beperkend zijn en innovatie in deze sectoren afremmen. Door een meer flexibele benadering te hanteren, waarbij experimenten en pilotprojecten onder bepaalde voorwaarden zijn toegestaan, kan België een leidende rol spelen in de ontwikkeling van veilige en ethisch verantwoorde blockchain-toepassingen en digitale valuta's.

Daarnaast kunnen overheden overwegen om beperkende regels te versoepelen die het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) in creatieve en onderzoeks-omgevingen beperken. Vaak zijn er zware eisen en procedures van kracht die AI-onderzoek en -ontwikkeling vertragen. Door deze regels te herzien en een stimulerend kader te creëren voor AI-initiatieven, kunnen onderzoekers en bedrijven efficiënter werken aan innovatieve oplossingen en tegelijkertijd voldoen aan ethische normen en waarborgen. Dit zou België in staat stellen om te profiteren van de voordelen van AI-technologieën, zoals verbeterde gezondheidszorg en gepersonaliseerde educatie, terwijl de rechten en privacy van individuen gewaarborgd blijven.

In een wereld waarin technologische vooruitgang steeds belangrijker wordt, blijft het van essentieel belang dat de mens altijd meester blijft over de technologie. Kunstmatige intelligentie mag nooit autonome beslissingen nemen over zaken als leven en dood, bijvoorbeeld in wapensystemen. De verantwoordelijkheid voor zulke beslissingen moet altijd bij de mens liggen, in lijn met het principe van verantwoordelijk individualisme. AI moet ten dienste staan van de samenleving en onze fundamentele vrijheden respecteren. Verantwoordelijk individualisme zorgt ervoor dat technologie wordt ingezet op een manier die innovatie en vrijheid stimuleert, zonder de ethiek uit het oog te verliezen. Dit betekent dat technologie de menselijke waarden moet versterken en niet vervangen, met een focus op transparantie, ethische regulering en democratische controle.

AI en digitale platforms hebben het potentieel om de democratie te versterken, maar ze brengen ook risico's met zich mee, zoals het verspreiden van extremistische ideeën en haatzaaiende content. Het is de verantwoordelijkheid van zowel de overheid als de technologiebedrijven om transparantie en ethische regulering te waarborgen, zodat deze platforms geen voedingsbodem worden voor desinformatie en extremisme. Het tegengaan van digitale polarisatie is essentieel voor een inclusieve en rechtvaardige samenleving.

Rechtvaardigheid, Sociaal Vertrouwen en Democratische Structuren

Onze samenleving wordt gekenmerkt door toenemend wantrouwen en verdeeldheid. We hebben nu leiders nodig die een visie en vertrouwen kunnen bieden die verder gaan dan kortzichtige dagjespolitiek. Het maatschappelijke middenveld blijft daarin een belangrijk bolwerk van sociale cohesie, inspraak en maatschappelijk draagvlak. Vanuit een liberaal standpunt is het afnemende sociale en institutionele vertrouwen een urgente kwestie. Het vraagt om leiderschap dat individuele vrijheden hoog in het vaandel draagt en het sociaal contract herzielt in lijn met liberale principes zoals persoonlijke verantwoordelijkheid, marktvrijheid en solidariteit.

In een liberaal perspectief wordt rechtvaardigheid vaak gezien in termen van individuele vrijheid, gelijke kansen en respect voor de autonomie van het individu. Liberale rechtvaardigheid streeft naar een samenleving waarin mensen zo veel mogelijk vrij zijn om hun eigen keuzes te maken zolang ze de vrijheid en rechten van anderen niet schenden. Diversiteit moet actief omarmd

worden als een middel voor het bouwen van bruggen van begrip en samenwerking. In tijden van groeiende intolerantie en racisme is het essentieel om dit principe te verdedigen.

Een concreet voorbeeld hiervan is het Zwitserse model. Zwitserland combineert een hoge mate van persoonlijke vrijheid met sociale cohesie door middel van directe democratie en lokaal zelfbestuur. Dit zorgt ervoor dat burgers actief betrokken zijn bij de besluitvorming en dat beleid goed aansluit bij de behoeften van de lokale gemeenschappen, terwijl de belastingdruk en overheidsbeslag relatief laag blijven in vergelijking met andere Europese landen. Zwitserland heeft een sterke economie en een hoge levensstandaard, mede dankzij deze balans tussen vrijheid en verantwoordelijkheid.

De decentralisatie van macht in Zwitserland versterkt democratische structuren en vergroot burgerbetrokkenheid. Zwitserland heeft een unieke vorm van directe democratie, waar burgers niet alleen vertegenwoordigers kiezen, maar ook rechtstreeks over wetgeving en beleid beslissen. De 26 kantons met grote autonomie in zaken als onderwijs en infrastructuurzorgen ervoor dat veel beslissingen lokaal worden genomen, wat de betrokkenheid van burgers vergroot en beleid beter afstemt op lokale behoeften. Daarnaast kunnen Zwitserse burgers referenda afdwingen over bijna elke parlementaire wet en zelf wetsvoorstellen indienen via volksinitiatieven. Dit geeft burgers een directe stem in het wetgevingsproces en fungeert als controlemechanisme tegen overheidsmacht.

Een goed voorbeeld van beleid dat België zou kunnen overnemen van Zwitserland betreft de hervorming van de belastingstructuur om zowel de belastingdruk als het administratieve beslag te verlagen. Zwitserland heeft een belastingstelsel gebaseerd op een mix van federale, kantonale en gemeentelijke belastingen, wat zorgt voor een relatief lage belastingdruk en hoge belastingcompetitie tussen de regio's. België zou een vergelijkbaar systeem kunnen overwegen, waarbij de belastingheffing en -inkomsten meer gedecentraliseerd worden, zodat lokale overheden verantwoordelijk zijn voor een deel van hun inkomsten. Dit zou de belastingdruk voor individuen en bedrijven kunnen verlagen en lokale overheden de middelen en verantwoordelijkheid geven om op maat gemaakte oplossingen voor hun gemeenschappen te ontwikkelen.

Een ander relevant voorbeeld is het bevorderen van een cultuur van participatie door middel van burgerbudgetten. In Zwitserland zijn er initiatieven waarbij burgers beslissen over de besteding van een deel van de publieke middelen. België zou dit kunnen overnemen door lokale gemeenschappen te betrekken bij het besluitvormingsproces over hoe delen van het gemeentebudget worden besteed. Door burgerbudgetten te introduceren, kunnen inwoners directe invloed uitoefenen op projecten en initiatieven die hen raken, wat de betrokkenheid bij het gemeentebeleid vergroot en zorgt voor grotere transparantie en accountability in het gebruik van publieke middelen.

In de huidige tijd vormen populistische en extreemrechtse bewegingen een ernstige bedreiging voor liberale democratische waarden. Deze bewegingen maken steeds vaker gebruik van technologie om desinformatie en haat te verspreiden, en ondermijnen zo de sociale cohesie en de rechtsstaat. Het is van cruciaal belang dat een sterke liberale democratie niet alleen deze dreiging herkent, maar ook mechanismen versterkt om pluralisme, tolerantie en de democratische rechtsorde te beschermen. Zowel online als offline moeten we waakzaam blijven voor pogingen om extremistische ideeën te normaliseren en de fundamentele vrijheden van individuen te ondermijnen.

Ten slotte zou België kunnen overwegen om een systematische evaluatie van beleidsimpact in te voeren, vergelijkbaar met Zwitserland, waar regelmatige beoordelingen van beleidsmaatregelen worden uitgevoerd om te zorgen dat deze effectief en efficiënt zijn. Dit zou de mogelijkheid bieden om beleid tijdig bij te stellen op basis van concrete resultaten en feedback van burgers, wat bijdraagt aan een meer responsieve en adaptieve overheid. Door dit soort evaluaties en aanpassingen te integreren in het beleidsproces, kan België de effectiviteit van zijn overheidsbeleid verbeteren en beter aansluiten bij de behoeften van zijn burgers.

Migratie en Moderne Vrijheid

Vrijheid betekent dat mensen vrij zijn om te reizen en te wonen waar ze willen. Migratie moet echter evenwichtig worden aangepakt. Het bestrijden van criminele bendes die illegale immigratie faciliteren is cruciaal om mensen te beschermen en sociale rust te bevorderen. Investeren in legale migratie stimuleert economische groei door arbeidstekorten op te vullen en innovatie te bevorderen. Liberale waarden ondersteunen migratie door zowel individuele vrijheid als verantwoordelijkheid te benadrukken, met mogelijkheden voor migranten om bij te dragen aan de samenleving. Een voorwaarde is dat migranten de democratische principes van de maatschappij onderschrijven en de fundamentele rechten en vrijheden respecteren.

Canada wordt wereldwijd gezien als een model voor een succesvol immigratiesysteem. Het systeem is ontworpen om economische groei te stimuleren, diversiteit te bevorderen en humanitaire verplichtingen na te komen. Het immigratiesysteem gebruikt daar het puntensysteem Express Entry om gekwalificeerde migranten te selecteren. Dit systeem beoordeelt aanvragers op criteria zoals leeftijd, opleiding, werkervaring, taalvaardigheid (Engels en/of Frans) en aanpassingsvermogen. Kandidaten met de hoogste scores worden uitgenodigd om permanent verblijf aan te vragen. Hierdoor worden de meest gekwalificeerde en goed voorbereide migranten toegelaten, wat de economische integratie bevordert. Daarnaast kunnen Canadese provincies en territoria immigranten nomineren via het Provincial Nominee Program (PNP). Dit programma stelt provincies in staat kandidaten te selecteren op basis van hun specifieke economische en arbeidsmarktnoden. Immigranten met vaardigheden of ervaring die een provincie nodig heeft, kunnen hierdoor sneller permanent verblijf krijgen.

De technologiesector in Canada is een uitstekend voorbeeld van hoe het immigratiesysteem bijdraagt aan economische groei. Steden zoals Toronto, Vancouver en Montreal hebben bloeiende tech-ecosystemen ontwikkeld dankzij de instroom van hoogopgeleide immigranten. Bedrijven zoals Shopify en andere startups profiteren van het talent dat het Canadese immigratiesysteem aantrekt, wat leidt tot innovatie en economische ontwikkeling.

In de context van migratiebeleid zou de Belgische overheid kunnen overwegen om bepaalde regels en beleidsmaatregelen te herzien of te laten vallen die de effectiviteit van een evenwichtige aanpak ondermijnen. Bijvoorbeeld, het beperken van onnodige bureaucratische procedures voor legale migranten kan ervoor zorgen dat zij sneller en efficiënter kunnen bijdragen aan de samenleving. Dit zou kunnen inhouden dat ingewikkelde en tijdrovende aanvraagprocessen voor werkvisa en verblijfsvergunningen worden vereenvoudigd, zodat gemotiveerde migranten sneller aan de slag kunnen en economische voordelen kunnen realiseren.

Daarnaast zou het nuttig zijn om beleidsmaatregelen te heroverwegen die de integratie van migranten bemoeilijken, zoals strenge en ongepaste taal- en cultuurvereisten die niet noodzakelijk bijdragen aan hun succesvolle deelname aan de samenleving. Door dergelijke

maatregelen af te schaffen, kan de overheid de focus leggen op het bestrijden van criminele bendes die illegale immigratie faciliteren en tegelijkertijd investeren in het verbeteren van de procedures voor legale migratie, wat zowel de economische groei als de sociale samenhang bevordert.

Een ander voorbeeld van beleidsmaatregelen die heroverwogen of verlaten kunnen worden, betreft de beperkingen op de toegang tot werk en sociale diensten voor legale migranten. Bijvoorbeeld, het opheffen van langdurige wachttijden en restrictieve voorwaarden voor toegang tot bepaalde sociale bijstandsprogramma's kan legale migranten helpen sneller te integreren en bij te dragen aan de samenleving. Dit zou kunnen betekenen dat migranten niet langer lange periodes zonder werk of ondersteuning zitten, wat hun economische deelname en integratie bevordert.

Daarnaast zou de Belgische overheid kunnen overwegen om strengere beperkingen op gezinshereniging te versoepelen, waardoor migranten hun families sneller kunnen herenigen en een stabielere levensbasis kunnen opbouwen. Door dergelijke restrictieve beleidsmaatregelen te herzien of te laten vallen, kan de overheid een efficiëntere en mensgerichtere benadering van migratie ontwikkelen die zowel individuele vrijheid als maatschappelijke verantwoordelijkheid ondersteunt.

De ontwikkeling van de kritische geest en de plicht tot ongehoorzaamheid: voorwaarden voor authentieke vrijheid

Een essentiële dimensie van moderne vrijheid is die van een actieve waakzaamheid die vrijheid niet alleen tolereert of respecteert, maar ook actief verdedigt door zich te verzetten tegen overheersende invloeden, wat die ook mogen zijn. In de context van moderne vrijheid is kritisch denken van fundamenteel belang om individuen in staat te stellen zich volledig bewust te worden van hun culturele, sociale en technologische omgeving. Vrijheid kan alleen gedijen als elk individu in staat is om de structuren die zijn of haar keuzes beïnvloeden in twijfel te trekken, een principe dat overeenkomt met La Boétie's reflecties in *Le Discours de la servitude volontaire*. Hierin laat La Boétie zien hoe individuen, bewust of onbewust, dienstbaarheid kunnen accepteren door overtuigingen en gewoonten aan te nemen die hun eigen afhankelijkheid bevorderen. Voor hem is deze onderwerping deels het gevolg van een gebrek aan onderscheidingsvermogen, wat leidt tot de passieve acceptatie van culturele en politieke modellen.

Maar tegenover deze neiging tot onderwerping staat een plicht tot ongehoorzaamheid die iedereen verplicht zich te verzetten tegen de vormen van overheersing die de autonomie beperken. Deze plicht tot ongehoorzaamheid is niet simpelweg een verzet tegen autoriteit, maar is gebaseerd op de verantwoordelijkheid om vrijheden te verdedigen en om actief vraagtekens te zetten bij elke norm of systeem die kritisch denken belemmert. In een wereld waarin kunstmatige intelligentie een steeds grotere rol speelt, wordt het cruciaal om individuen uit te rusten met de middelen om de vervreemdende effecten van technologie aan te vechten. AI-systemen bieden weliswaar fascinerende mogelijkheden, maar kunnen ook hulpmiddelen worden voor controle en manipulatie. De plicht tot ongehoorzaamheid bestaat daarom uit het weigeren van technologische toepassingen die de persoonlijke en collectieve autonomie in gevaar brengen.

Het ontwikkelen van deze kritische geest houdt allereerst een complexe opvoeding in, waarin geschiedenis, filosofie en religieuze cultuur niet worden verwaarloosd, maar worden

bestudeerd als factoren die onze moderne samenlevingen nog steeds beïnvloeden. Het gaat er niet om het begrijpen van religieuze feiten te degraderen tot religieuze instellingen of tot het privédoein: integendeel, het is essentieel om het een onderdeel te maken van onderwijssystemen en kritisch denken. Door rekening te houden met de historische invloed van het christendom, de islam, het hindoe-nationalisme en andere tradities, zijn individuen beter toegerust om de waarden en praktijken van de huidige samenleving in twijfel te trekken. Deze plicht tot ongehoorzaamheid is daarom ook een manier om de moderne vrijheid te beschermen tegen misbruik, door verlichte waakzaamheid ten opzichte van tradities, ideologieën en technologieën.

Conclusie

De uitdagingen van de toekomst gaan niet alleen over economische vooruitgang, maar over het creëren van een samenleving die zowel duurzaam als rechtvaardig is. Dit vereist gedeelde inspanningen, een herverdeling van macht en een democratische basis die elke stem telt. Moderne vrijheid betekent meer dan alleen de afwezigheid van dwang; het is ook een actieve toewijding aan verantwoordelijkheid, inclusiviteit en duurzaamheid. In een wereld waar populisme de politieke toon probeert te zetten, biedt verantwoordelijk individualisme een krachtig alternatief. Door deze principes te omarmen, kunnen we een toekomst creëren waarin niemand wordt achtergelaten en waarin vrijheid echt floreert.

Een liberale maatschappij erkent de waarde van tolerantie, vrijheid van meningsuiting, persvrijheid en respect voor persoonlijke privacy. Deze principes moeten worden beschermd en bevorderd door een overheid die zowel regulerend als faciliterend optreedt, en ruimte biedt voor innovatie en persoonlijke vrijheid. Voorbeelden zoals het Zwitserse model van directe democratie en het Canadese puntensysteem voor immigratie laten zien hoe een evenwichtige aanpak kan bijdragen aan een rechtvaardige, inclusieve en dynamische samenleving.

Daarnaast moet de Belgische overheid heroverwegen waar regelgeving verouderd of overmatig is, en waar hervormingen noodzakelijk zijn om de vrijheid en verantwoordelijkheid van burgers te bevorderen. Dit omvat het vereenvoudigen van administratieve procedures, het herzien van economische en sociale wetgeving, en het aanpassen van beleid rond technologie en ecologische duurzaamheid. Door deze maatregelen kan de overheid een omgeving creëren die zowel de vrijheid van individuen respecteert als de gemeenschappelijke verantwoordelijkheden ondersteunt.

Moderne vrijheid moet de basis leggen voor een samenleving waarin persoonlijke autonomie en collectieve verantwoordelijkheid hand in hand gaan. Alleen door deze balans te vinden kan een samenleving bloeien, waarbij zowel de rechten van het individu als de welzijnsbelangen van de gemeenschap worden gerespecteerd. Het is aan de liberalen om deze uitdaging aan te gaan en een toekomst te bouwen die recht doet aan de idealen van vrijheid en verantwoordelijkheid.

Ivan Vandermeersch

2/11/2024